

Vergaderjaar 2008–2009

31 792 XII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII) voor het jaar 2008 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikel 1 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2008 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De minister van Verkeer en Waterstaat,
C. M. P. S. Eurlings

B. BEGROTINGSTOELICHTING

Inhoudsopgave

1.	Leeswijzer	3
2.	Het beleid	4
2.1	Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangsten mutaties	4
2.2	De beleidsartikelen	7
2.3	De niet-beleidsartikelen	15

1. Leeswijzer

Allereerst is de begrotingsstaat voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten voor de begroting van Verkeer en Waterstaat (XII) opgenomen. Hierin wordt inzicht gegeven in de financiële mutaties die op artikelniveau worden voorgesteld in de begroting voor het jaar 2008.

Daarna is onder 2. Het beleid in de begrotingstoelichting eerst de aansluiting gemaakt met de budgettaire nota van het Ministerie van Financiën. Vervolgens worden de belangrijkste begrotingsmutaties uit dit wetsvoorstel gespecificeerd en toegelicht.

Als laatste wordt onder 2.2 en 2.3 De (niet-) beleidsartikelen inzicht gegeven in de mutaties op financieel instrumentniveau, die zijn opgenomen in de begrotingsstaat.

Wat betreft de mutaties die zijn opgenomen in de *Miljoenennota 2009 (Vermoedelijke Uitkomsten 2008)*, wordt opgemerkt dat deze op dezelfde wijze als de voorgestelde Najaarsnotamutaties in de onder 2.2 opgenomen opbouw van de productartikelen per financieel instrument inzichtelijk zijn gemaakt.

Deze mutaties zijn toegelicht in de begroting 2008 en daarmee reeds aan de Kamer voorgelegd.

2. Het beleid

2.1 Overzicht belangrijkste suppletore uitgaven- en ontvangsten mutaties

Belangrijkste suppletore mutaties 2008 (Najaarsnota) (x EUR 1 mln.)

	Art.nr.	Uitgaven	Ontvangsten
Stand ontwerpbegroting 2008	8.18	90,6	3,2
Amendement Koppejan en Roefs, 2007-2008, 30 200 XII, nr. 22		0,5	
Amendement Koppejan en Roefs, 2007-2008, 30 200 XII, nr. 22		- 0,5	
Amendement Koopmans, Roefs, de Krom 2007-2008, 30 200 XII, nr. 60		3,0	
Amendement Koopmans, Roefs, de Krom 2007-2008, 30 200 XII, nr. 60		- 3,0	- 3,0
Stand vastgestelde begroting 2008		8 183,2	87,6
Stand 1e suppletore begroting 2008		7 508,6	93,9
- mutaties Miljoenennota 2009 (uitkomst 2008)		- 190,0	7,6
- mutaties Najaarsnota 2008 (belangrijkste)			
1. Vertraging ECTS	35	- 6,1	
2. Overboekingen andere begrotingen	36	- 3,7	
3. Overschot Transumo	36/41.09	- 4,7	- 4,7
4. Leefbaarheidsfonds	36	10,0	
5. Bijdrage aan het Infrastructuurfonds	39	64,6	
6. Compensatie voor de betaling aan de BES eilanden	40	- 17,6	
7. Departementsmiddelen en vordering IVW moederdepartement	41	- 6,9	
8. O.a. huisvestingskosten/transitiekosten/ICT	41	9,0	
9. Overboekingen van andere diensten	41	2,3	
10. Ontvangsten van derden	41		3,0
Diversen		8,3	2,3
Stand 2e suppletore begroting 2008		7 373,8	102,1

Toelichting:

Dit wetsvoorstel sluit geheel aan bij de Najaarsnota 2008 van het ministerie van Financiën. De belangrijkste voorgestelde mutaties opgenomen in bovenstaande tabel worden hieronder toegelicht. Voor het overige gaat het om relatief beperkte, meer technische verschuivingen.

1. Het overschot van € 6,1 mln. wordt veroorzaakt doordat er een vertraging is opgetreden bij de ombouw van het European Train Control System (ECTS).
2. Door VenW wordt € 1,7 mln. overgeboekt naar de begroting van het ministerie van Economische Zaken. Het betreft een bijdrage voor energietransitie.
Verder wordt € 2 mln. overgeboekt naar de begroting van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Dit betreft de bijdrage van VenW in de subsidiekosten van roetfilters vrachtwagens.
3. Bij de Stichting Transumo (TRANSition SUsustainable MObility), die uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES) wordt gefinancierd,

worden lagere uitgaven verwacht van € 4,7 mln. De bijdrage uit het FES kan analoog daaraan met eenzelfde bedrag worden verminderd (artikel 41.09).

4. Met het convenant leefomgeving stellen provincie Noord Holland, SchipholGroup en het Rijk middelen ter beschikking voor een leefbaarheidsfonds. Daarmee zal, waar minder mogelijkheden zijn voor hinderbeperkende maatregelen, een programma worden gefinancierd ter verbetering van de leefomgeving bij Schiphol.
5. Via artikel 39 verlopen de bijdragen aan en van het Infrastructuurfonds. De opgenomen mutatie heeft met name betrekking op de vergoeding van de BTW-gelden HSL/Betuweroute alsmede de financiering van de toezeggingen met betrekking tot de nieuwe staatkundige structuur van de drie BES – eilanden (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) en logistieke innovatie (in het kader van het dieselakkoord; commissie Van Laarhoven).
6. Uit dit artikel vindt de financiering plaats van de toezeggingen die VenW heeft gedaan met betrekking tot de drie BES eilanden en logistieke innovatie (in het kader van het dieselakkoord; commissie Van Laarhoven).
7. De verlaging van € 6,9 mln. is een saldomutatie van een overschot ad € 12,7 mln. en een tekort van € 5,8 mln. Het overschot is gevolg van het feit dat er in 2008 door de VenW diensten minder beroep is gedaan op de post «overig algemeen departement». Het tekort betreft de betaling aan het agentschap Inspectie Verkeer en Waterstaat (IVW) van de vordering die IVW heeft op VenW.
8. De verhoging van € 9 mln. bestaat voornamelijk uit huisvestingskosten (door de Rijksgebouwendienst opgelegde hogere huren voor de Haagse panden en een nieuw energiecontract), ICT (aanschaf server en ontwikkeling-/implementatie-/licentie- en exploitatiekosten), de uitvoering van de migratie en implementatie van de VenW/Rijkspas en als laatste de oprichting van (rijksbrede) HR-expertisecentra.
9. Uit de budgetten van andere onder Verkeer en Waterstaat ressorterende diensten binnen Verkeer en Waterstaat wordt een bedrag van € 2,3 mln. overgeboekt ten behoeve van met name de uitvoering van het sociaal fankerend beleid, de ARBO dienstverlening en gelden in het kader van het rijkstraineeprogramma.
10. De hogere ontvangst van € 3,0 mln. betreft hoofdzakelijk de ontvangst van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen ten behoeve van Deltares.

Overig, beleidsmatig relevant

Op de begroting van het ministerie van VenW staan op grond van het «Besluit gebruik regeringsvliegtuig en andere luchtvaartuigen in beheer bij het Rijk», de uitgaven voor de inzet van het regeringsvliegtuig voor het vervoer van leden van het Koninklijk Huis en de uitgaven voor de inhuur van civiele luchtvaartuigen in het geval dat het regeringsvliegtuig niet beschikbaar is.

Zoals toegezegd bij de beantwoording van de kamervraag bij de begroting 2008 van het Huis der Koningin (*Kamerstuk 2007–2008, 31 200 I, nr. 8*), is de raming voor de inzet van luchtvaartuigen voor het vervoer van leden van het Koninklijk Huis op basis van de realisatie bijgesteld.

Suppletore mutatie voor het jaar 2008 (in € 1000)

	Raming 2008	Mutatie Najaarsnota 2008	Stand 2e suppletore begroting 2008
Inzet regeringsvliegtuig (PH-KBX)	1 167	- 941	226
Inhuur civiele luchtvaartuigen	716	- 613	103
Totale vlieggkosten*	1 883	- 1 554	329

* Op grond van het «Besluit gebruik regeringsvliegtuig en andere luchtvaartuigen in beheer bij het Rijk».

2.2 De beleidsartikelen

Artikel 31 Integraal Waterbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

31 Integraal Waterbeleid	Stand ontwerp- begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e supple- tore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
	(1)	(4)	(3)	(4)	(5)=(2 t/m 4)
Verplichtingen	69 567	70 602	1 474	- 10 451	61 625
Uitgaven:	75 502	76 644	1 474	- 30	78 088
31.01 Bestuurlijke Organisatie en instrumentatie	25 927	27 347	2 741	- 1 505	28 583
31.01.01 Algemene strategie en beleidsvorming	10 440	10 302	2 741	105	13 148
31.01.02 HGIS Partners voor Water	11 207	12 533	0	0	12 533
31.01.03 Leven met Water	4 280	4 512	0	- 1 610	2 902
31.02 Veiligheid	15 283	15 269	- 215	- 245	14 809
31.02.01 Hoogwaterbescherming	9 797	9 791	- 624	55	9 222
31.02.02 Kust	1 955	1 953	244	- 300	1 897
31.02.03 Inspectie VenW	3 531	3 525	165	0	3 690
31.03 Waterkwantiteit	2 953	2 872	658	128	3 658
31.03.01 Waterbeleid 21e eeuw	2 953	2 872	658	128	3 658
31.04 Waterkwaliteit	31 339	31 156	- 1 710	1 592	31 038
31.04.01 Europese kaderrichtlijn water	23 664	23 578	- 1 382	1 492	23 688
31.04.02 OSPAR/Europese Mariene Strategie	3 871	3 780	- 506	100	3 374
31.04.03 Inspectie VenW	3 804	3 798	178	0	3 976
Van totale uitgaven:					
- Apparaatsuitgaven					7 220
- Agentschapsbijdragen					25 156
- Restant					45 712
- waarvan op 1 oktober 2008 juridisch verplicht					100%
31.09 Ontvangsten	454	454	116	0	570

Doordat er in voorgaande jaren reeds verplichtingen zijn aangegaan in plaats van 2008 wordt de verplichtingen begroting 2008 verlaagd.

Artikel 32 Het bereiken van optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

32 Het bereiken van optimale veiligheid in of als gevolg van mobiliteit	Stand ontwerp-begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e suppletore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
Verplichtingen	51 480	51 142	1 622	338	53 102
Uitgaven:	52 580	52 542	1 622	338	54 502
32.01 Aant. verk.slachtoffers op de weg verm.	46 841	46 812	1 363	200	48 375
32.01.01 Alg.strategie en beleidsontwikkeling	1 801	1 656	60	0	1 716
32.01.02 Vereisten aan voertuig en technologie	4 668	4 691	18	100	4 809
32.01.03 Gedragsbeïnvloeding	24 857	24 878	562	100	25 540
32.01.04 Aanpassingen aan weg-infrastructuur	0	0	0	0	0
32.01.05 Inspectie Verkeer en Waterstaat	15 515	15 587	723	0	16 310
32.02 Aant. verk.slachtoffers op het spoor verm.	5 651	5 585	257	50	5 892
32.02.01 Alg.strategie en beleidsontwikkeling	197	140	5	50	195
32.02.02 Kadernota Railveiligheid «Veiligheid op de rails»	210	210	8	0	218
32.02.03 Inspectie Verkeer en Waterstaat	5 244	5 235	244	0	5 479
32.03 Sociale veiligheid OV verbeteren	88	145	2	88	235
32.03.01 Alg.strategie en beleidsontwikkeling	27	84	0	88	172
32.03.02 Uitv.beleidskader Sociale Veiligheid OV	61	61	2	0	63
Van totale uitgaven:					
– Apparaatsuitgaven					2 550
– Agentschapsbijdragen					22 799
– Restant					29 153
– waarvan op 1 oktober 2008 juridisch verplicht					100%
32.09 Ontvangsten	3 400	3 594	0	0	3 594

Artikel 33 Veiligheid gericht op de beheersing van veiligheidsrisico's

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

33 Veiligheid gericht op de beheersing van veiligheidsrisico's	Stand ontwerp-begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e suppletore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
	(1)	(4)	(3)	(4)	(5)=(2 t/m 4)
Verplichtingen	46 220	44 057	6 340	2 808	53 205
Uitgaven:	51 005	51 549	2 186	2 986	56 721
33.01 Externe veiligheid	8 484	9 580	213	682	10 475
33.01.01 Verb.veiligh.verv.gev.stoffen	4 069	4 057	90	1 443	5 590
33.01.02 Externe veiligheid luchthavens	428	1 242	6	- 761	487
33.01.03 Aankoop LIB					
veiligh.sloopzone's Schiphol	1 021	1 320	0	0	1 320
33.01.04 IVW-domein goederenvervoer	2 966	2 961	117	0	3 078
33.02 Veiligh. Goederenverv.scheepvaart	19 438	17 149	939	1 688	19 776
33.02.01 Verbeteren veiligheid zeevaart	4 374	2 195	32	1 771	3 998
33.02.02 Verbeteren veiligheid zeehavens	890	813	14	- 23	804
33.02.03 Verbeteren veiligheid binnenwateren	490	380	114	- 60	434
33.02.04 IMO (HGIS)	416	416	0	0	416
33.02.05 IVW-domein binnenvaart, koopvaardij en visserij	13 268	13 345	779	0	14 124
33.03 Veiligheid luchtvaart	22 259	23 676	1 012	556	25 244
33.03.01 Verbetering veiligheid luchtvaart	2 974	4 047	30	320	4 397
33.03.02 ICAO en EASA (HGIS)	1 265	1 365	0	- 23	1 342
33.03.03 Internationaal	1 373	1 449	- 281	259	1 427
33.03.04 IVW-domein luchthavens/ luchtruim, luchtvaart-, operationele- en luchtvaarttechnische bedrijven	16 647	16 815	1 263	0	18 078
33.04 Bescherming tegen moedwillige verstoring	824	1 144	22	60	1 226
33.04.01 Beveiliging scheepvaart en zeehavens	509	509	13	50	572
33.04.02 Beveiliging luchtvaart	253	273	7	10	290
33.04.03 Beveiliging infrastructuur hoofdwegen	0	0	0	0	0
33.04.04 Beveiliging infrastructuur spoorwegen	62	62	2	0	64
33.04.05 Beveiliging Openbaar Vervoer	0	300	0	0	300
Van totale uitgaven:					
- Apparaatsuitgaven					5 754
- Agentschapsbijdragen					39 312
- Restant					11 655
- waarvan op 1 oktober 2008 juridisch verplicht					100%
33.09 Ontvangsten	0	0	0	122	122

Artikel 34 Betrouwbare netwerken en acceptabele reistijd realiseren

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

34 Betrouwbare netwerken, voorspelbare reistijden en een goede bereikbaarheid	Stand ontwerp-begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e suppletore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
Verplichtingen	132 758	140 661	- 20 061	5 693	126 293
Uitgaven:	134 899	151 192	- 23 351	3 845	131 686
34.01 Netwerk weg	19 035	19 454	120	5 147	24 721
34.01.01 Alg.strategie- en beleidsontwikkeling	3 564	3 933	183	3 737	7 853
34.01.02 Beheer en onderhoud	83	83	3	0	86
34.01.03 Anders betalen voor mobiliteit	333	0	0	0	0
34.01.04 Benutting en aanleg	12 706	12 706	- 56	1 500	14 150
34.01.05 Verkeersmanagement	0	0	0	0	0
34.01.06 Weginfrastructuur voor het goederenvervoer	737	1 047	- 8	- 90	949
34.01.07 IVW	1 612	1 685	- 2	0	1 683
34.02 Netwerk vaarwegen	2 222	2 226	77	- 100	2 203
34.02.01 Verbeteren kwaliteit vaarwegen	2 222	2 226	77	- 100	2 203
34.03 Netwerk spoor	53 407	62 891	- 11 362	- 805	50 724
34.03.01 Alg.strategie- en beleidsontwikkeling	887	887	28	0	915
34.03.02 Beheer cf.Spoorwegwet	613	613	22	0	635
34.03.03 Beheer overig	70	70	488	0	558
34.03.04 Vervoer cf. Concessiewet	51 040	59 975	- 11 435	- 805	47 735
34.03.05 Vervoer overig	132	132	5	0	137
34.03.06 Verbeteren kwaliteit spoorverbindingen goed.verv.	57	57	2	0	59
34.03.07 IVW	608	1 157	- 472	0	685
34.04 Netwerk decentraal/regionaal vervoer	60 235	66 621	- 12 186	- 397	54 038
34.04.01 Alg.strategie- en beleidsontwikkeling	7 324	6 993	60	345	7 398
34.04.02 Samenwerking Rijk-Regio's	14 758	14 756	- 7 725	- 1 500	5 531
34.04.03 Stimulering dec.overh.en maatschap.organisaties	10 736	9 411	- 3 935	- 90	5 386
34.04.04 Stimulering samenwerking OV	10 820	16 147	- 1 019	- 1 250	13 878
34.04.05 Stimulering toegankelijkheid OV	771	771	4	0	775
34.04.06 Stimulering samenwerking Taxi	1 031	3 456	6	546	4 008
34.04.07 Inspectie Verkeer en Waterstaat	14 795	15 087	423	1 552	17 062
Van totale uitgaven:					
- Apparaatsuitgaven					12 042
- Agentschapsbijdragen					25 507
- Restant					94 137
- waarvan op 1 oktober 2008 juridisch verplicht					100%
34.09 Ontvangsten	98	2 098	0	0	2 098

In 2008 wordt € 1,5 mln. subsidie verleend aan de G4 ten behoeve van de uitvoering van maatregelen in het kader van het taxiconvenant 2008-2009.

Artikel 35 Mainports en logistiek

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

35 Mainports en logistiek	Stand ontwerp- begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e supple- tore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
	(1)	(4)	(3)	(4)	(5)=(2 t/m 4)
Verplichtingen	61 710	62 776	1 055	556	64 387
Uitgaven:	75 030	83 006	- 4 293	- 6 577	72 136
35.01 Mainport Schiphol en reg.Lucht- havens	5 834	10 478	30	720	11 228
35.01.01 Kostenconvenant Schiphol	0	0	932	0	932
35.01.02 Ontwikkeling luchthavens	3 922	5 367	76	524	5 967
35.01.03 Evaluatie Schipholbeleid	0	0	0	0	0
35.01.04 Implementatie Schipholwet en Luchthavenbesl.	0	0	0	0	0
35.01.05 Regelgeving Regionale en Kleine Luchthavens	1 380	4 580	- 1 000	196	3 776
35.01.06 IVW-Regiebureau Schiphol	532	531	22	0	553
35.02 Mainport Rotterdam en overige zeehavens	3 190	3 728	- 384	- 31	3 313
35.02.01 Verbetering marktwerking	1 348	1 446	29	8	1 483
35.02.02 Formulieren maatschappelijke ransvoorwaarden	747	689	17	80	786
35.02.03 Instandhouden en verbeteren infracapaciteit	1 095	1 593	- 430	- 119	1 044
35.03 Logistieke efficiëntie luchtvaart	31 350	31 770	903	30	32 703
35.03.01 Kennis luchtvaart en luchtha- vens	24 342	24 342	726	0	25 068
35.03.02 Luchtruim	2 347	2 914	44	- 70	2 888
35.03.03 Marktordening en markt- toegang	2 386	2 243	43	100	2 386
35.03.04 IVW-domein luchthavens/ luchtruim en luchtvaartoperationele bedrijven	2 275	2 271	90	0	2 361
35.04 Logistieke efficiëntie goederen- vervoer	34 656	37 030	- 4 842	- 7 296	24 892 <med
35.04.01 Vergroting strategische oriëntatie	3 218	3 124	28	40	3 192
35.04.02 Logistieke efficiëntie zee-en kustvaart	6 804	6 804	51	- 1 095	5 760
35.04.03 Logistieke efficiëntie binnen- vaart	5 798	5 786	- 1 642	- 33	4 111
35.04.04 Logistieke efficiëntie wegver- voer	4 248	4 117	136	- 108	4 145
35.04.05 Logistieke efficiëntie spoor- vervoer	14 411	17 023	- 3 423	- 6 100	7 500
35.04.06 IVW-domein goederenvervoer	177	176	8	0	184
Van totale uitgaven:					
- Apparaatsuitgaven					8 834
- Agentschapsbijdragen					6 608
- Restant					56 694
- waarvan op 1 oktober 2008 juridisch verplicht					90%
35.09 Ontvangsten	10 876	10 876	3 932	1 473	16 281
35.09.01 Ontv.St.Buisleidingenstraat	2 042	2 042	682	1 473	4 197
35.09.02 Overige ontvangsten	8 834	8 834	3 250	0	12 084

Voor de ombouw European train system (ECTS) zijn er lagere uitgaven van € 6,1 mln. maar vindt er geen verlaging plaats van de verplichtingen.

Artikel 36 Bewaken, waarborgen en verbeteren van kwaliteit leefomgeving gegeven de toename van mobiliteit

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

36 Bewaken, waarborgen en verbeteren van kwaliteit leefomgeving gegeven de toename van mobiliteit	Stand ontwerp-begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e suppletore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
Verplichtingen	82 108	51 806	15 215	3 855	70 876
Uitgaven:	114 231	96 903	- 3 587	2 812	96 128
36.01 Leefomgeving hoofdwegen	30 949	32 898	- 99	- 6 915	25 884
36.01.01 Algemene strategie- en beleidsvorming	710	712	30	0	742
36.01.02 Investeringsimpuls voor innovatie	8 396	8 952	- 87	- 4 658	4 207
36.01.03 Maatregelen klimaatbeleid personenvervoer	13 191	14 055	177	- 1 774	12 458
36.01.04 Maatregelen lokale luchtkwaliteit	1 058	1 058	24	53	1 135
36.01.05 Bevorderen geluidsreducerende oploss.wegverv.	143	143	5	0	148
36.01.06 Duurzaam weggoederenvervoer	7 451	7 978	- 248	- 536	7 194
36.02 Leefomgeving spoorwegen	9 149	9 149	3	0	9 152
36.02.01 Algemene strategie- en beleidsvorming	0	0	0	0	0
36.02.02 Bev.geluidsreducerende oplossingen voor personen- en goederenvervoer per spoor	73	73	3	0	76
36.02.03 Bodemsanering NS percelen	9 076	9 076	0	0	9 076
36.03 Luchtvaart	70 170	50 962	- 3 195	9 907	57 674
36.03.01 Doorstorting heffingen GIS-1 aan Stichting GIS	11 043	10 946	3	3	10 946
36.03.02 Geluidsisolatie Schiphol fase 2 (GIS-2)	9 500	6 000	0	0	6 000
36.03.03 Geluidsisolatie Schiphol fase 3 (GIS-3)	26 377	15 000	0	0	15 000
36.03.04 Klachtenafhandeling Geluidsisolatie Schiphol	0	910	0	0	910
36.03.05 Woonschepen geluidszones Schiphol	0	20	0	0	20
36.03.06 Behandeling en uitbetaling schadeclaims Schiphol	14 957	8 000	0	0	8 000
36.03.07 Aankoop LIB geluidszones Schiphol	1 200	1 320	0	0	1 320
36.03.08 Geluidsisolatie regionale luchthavens	2 310	4 707	- 902	0	3 805
36.03.09 Behandeling en uitbetaling schadeclaims regionale luchthavens	2 325	2 325	- 2 245	0	80
36.03.10 Duurzame luchtvaart	1 911	1 188	- 73	9 910	11 025
36.03.11 Groenvoorziening Schiphol	0	0	0	0	0
36.03.12 IVW-domein luchtvaarttechn.-bedr.en luchth./luchtruim	547	546	22	0	568
36.04 Scheepvaart	3 963	3 894	- 296	- 180	3 418
36.04.01 Duurzame zeevaart	824	785	19	- 305	499
36.04.02 Duurzame zeehavens	330	316	3	125	444
36.04.03 Duurzame binnenvaart	2 212	2 197	- 342	0	1 855
36.04.04 IVW-domein koopvaardij en visserij	597	596	24	0	620
Van totale uitgaven:					
- Apparaatsuitgaven					1 978
- Agentschapsbijdragen					1 552
- Restant					92 598
- waarvan op 1 oktober 2008 juridisch verplicht					90%
36.09 Ontvangsten	57 150	57 150	0	50	57 200

36 Bewaken, waarborgen en verbeteren van kwaliteit leefomgeving gegeven de toename van mobiliteit	Stand ontwerp-begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e suppletore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
			(3)	(4)	
	(1)	(4)	(3)	(4)	(5)=(2 t/m 4)
36.09.01 Ontvangsten heffingen GIS-1	1 0946	10 946	0	0	10 946
36.09.02 Ontvangsten SGIS klachten-afhandeling GIS-1	0	0	0	0	0
36.09.03 Ontvangsten heffingen GIS-2 & 3	3 4882	34 882	0	0	34 882
36.09.04 Ontvangsten wensvoorzieningen GIS-2 & 3	0	0	0	0	0
36.09.05 Ontvangsten heffingen overige Schiphol projecten	1 1017	11 017	0	0	11 017
36.09.06 Ontvangsten heffingen regionale luchthavens	250	250	0	0	250
36.09.07 Overige ontvangsten	55	55	0	50	105

Artikel 37 Weer, klimaat, seismologie en ruimtevaart

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

37 Weer, klimaat, seismologie en ruimtevaart	Stand ontwerp-begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e suppletore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
	(1)	(4)	(3)	(4)	(5)=(2 t/m 4)
Verplichtingen	39 203	39 348	10 619	59	50 026
Uitgaven:	46 527	46 293	- 1 306	59	45 046
37.01 Weer, klimaat en seismologie	29 188	29 004	694	59	29 757
37.01.01 Weer	15 851	15 748	114	59	15 921
37.01.02 Klimaat	11 085	11 013	590	0	11 603
37.01.03 Seismologie	1 516	1 507	- 10	0	1 497
37.01.04 Contributie WMO (HGIS)	736	736	0	0	736
37.02 Ruimtevaart	17 339	17 289	- 2 000	0	15 289
37.02.01 Aardobservatie	17 339	17 289	- 2 000	0	15 289
Van totale uitgaven:					
- Apparaatsuitgaven					29 021
- Agentschapsbijdragen					16 025
- Restant					
- waarvan op 1 oktober 2008 juridisch verplicht					86%
37.09 Ontvangsten	454	454	0	0	454

2.3 De niet beleidsartikelen

Artikel 39 Bijdragen Infrastructuurfonds en BDU

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

39 Bijdragen Infrastructuurfonds en BDU	Stand ontwerp-begroting (1)	Stand 1e suppletore begroting (4)	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e suppletore begroting (5)=(2 t/m 4)
			Milj.nota (3)	Najaarsnota (4)	
Verplichtingen	7 421 303	6 554 403	- 27 521	113 195	6 640 077
Uitgaven:	7 416 328	6 549 428	- 29 971	64 645	6 584 102
39.01 Bijdrage aan het IF	5 620 809	4 745 566	- 76 307	64 645	4 733 904
39.02 Bijdrage aan de BDU	1 795 519	1 803 862	46 336	0	1 850 198

Op artikel 39.02 zijn er verplichtingen aangegaan waarvan de uitgaven in latere jaren plaatsvinden. Het betreffen verplichtingen voor tunnelveiligheid metro, mobiliteitsprojecten, structureel onderhoud SUNIJ-lijn, innovatieprogramma duurzaam OV en de SUNIJ-lijn.

In de Mobiliteitsaanpak is geld beschikbaar gesteld voor het actieprogramma regionaal openbaar vervoer, dat de groei van het regionale OV ondersteunt en versnelt, vooral in stedelijke gebieden. Het kabinet stelt maximaal € 500 mln. beschikbaar (waarvan € 200 mln. extra uit de reservering van de enveloppe OV).

In het Najaar 2008 worden in dit kader bestuurlijke overeenkomsten gesloten tussen regio's en ministerie van Verkeer en Waterstaat. De vastlegging van deze verplichtingen zal in de slotwet 2008 worden opgenomen, omdat dit te laat is voor verwerking bij Najaarsnota 2008.

Artikel 40 Nominaal en onvoorzien

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

40 Nominaal en onvoorzien	Stand ontwerp- begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e supple- tore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
	(1)	(4)	(3)	(4)	(5)=(2 t/m 4)
Verplichtingen	- 9 156	165 429	- 147 791	- 17 638	0
Uitgaven:	- 9 156	165 429	- 147 791	- 17 638	0
40.01 Programmauitgaven	- 9 156	165 429	- 147 791	- 17 638	0
40.01.01 Onvoorzien	- 9 156	- 1 807	19 445	- 17 638	0
40.01.02 Loonbijstelling	0	71 780	- 71 780	0	0
40.01.03 Prijsbijstelling	0	95 456	- 95 456	0	0
40.01.04 Nog te verdelen RWS	0	0	0	0	0

Artikel 41 Ondersteunen functioneren VenW

Budgettaire gevolgen van beleid: Najaarsnota 2008 (Bedragen in EUR 1 000)

41 Ondersteunen functioneren VenW	Stand ontwerp- begroting	Stand 1e suppletore begroting	Mutaties 2e suppletore begroting		Stand 2e supple- tore begroting
			Milj.nota	Najaarsnota	
	(1)	(4)	(3)	(4)	(5)=(2 t/m 4)
Verplichtingen	215 632	211 968	108 236	7 716	327 920
Uitgaven:	226 265	235 660	14 992	4 695	255 347
41.01 Centrale diensten	139 290	141 991	16 403	- 10 120	148 274
41.01.01 Interne en externe communica- tie VenW	9 402	8 503	737	374	9 614
41.01.02 Bedrijfsvoering VenW	32 237	30 939	13 627	- 2 970	41 596
41.01.03 Ondersteuning ambtelijke en politieke leiding	6 911	7 277	361	- 810	6 828
41.01.04 Internationaal beleid VenW	3 489	3 386	125	- 310	3 201
41.01.05 Wetgeving en bestuurlijk- juridische advisering	9 834	9 743	593	- 280	10 056
41.01.06 Financial en operational auditing	6 579	6 404	277	650	7 331
41.01.07 Externe oriëntatie en inspraak	4 169	3 953	343	1 208	5 504
41.01.08 HGIS-gelden	2 265	2 365	0	- 160	2 205
41.01.09 Uitg.tbv alg.departement en bijdr.derden	56 174	63 057	174	- 5 812	57 419
41.01.10 Kennis Instituut Mobiliteit	8 230	6 364	166	- 2 010	4 520
41.02 Shared Service Organisatie	64 447	70 670	- 665	12 111	82 116
41.02.01 ICT-dienstverlening	7 181	11 052	- 3 360	2 967	10 659
41.02.02 Facilitaire dienstverlening	38 095	38 467	- 2 079	3 471	39 859
41.02.03 Personele dienstverlening	9 833	11 628	2	3 176	14 806
41.02.04 Financiële dienstverlening	4 536	4 376	- 627	1 679	5 428
41.02.05 Advies, Innovatie en Ontwikke- ling	4 802	5 147	5 399	818	11 364
41.03 Algemene uitg. departementale onderd.	22 528	22 999	- 746	2 704	24 957
41.03.01 Regeringsvliegtuig SSO	5 336	8 933	119	0	9 052
41.03.02 Personeel en materieel DGMO	5 922	4 266	126	204	4 596
41.03.03 Personeel en materieel DGLM	7 123	5 804	137	2 700	8 641
41.03.04 Personeel en materieel DGW	4 147	3 996	- 1 128	- 200	2 668
Van totale uitgaven:					
- Apparaatsuitgaven					227 773
- Agentschapsbijdragen					4 207
- Restant					23 367
- waarvan op 1 oktober 2008 juridisch verplicht					66%
41.09 Ontvangsten	18 213	19 265	3 585	- 1 024	21 826